

CZU: 343.3/7

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4572434>

OBIECTUL JURIDIC SPECIAL AL INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA art.264 DIN CODUL PENAL

*Nicolae POSTOVANU**Universitatea de Stat din Moldova*

Obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.264 din Codul penal al Republicii Moldova are un caracter complex. Acest obiect include două componente: obiectul juridic principal și obiectul juridic secundar. Obiectul juridic principal îl formează relațiile sociale cu privire la securitatea circulației rutiere sau a exploatării mijloacelor de transport. Securitatea circulației rutiere se exprimă în starea de lucruri condiționată de conducerea mijloacelor de transport, care asigură protecția persoanelor împotriva accidentelor rutiere ce presupun încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, în rezultatul căreia se cauzează vătămarea medie sau gravă ori decesul unei sau mai multor persoane. Securitatea exploatării mijloacelor de transport se exprimă în starea de lucruri condiționată de respectarea de către persoana care conduce mijlocul de transport a cerințelor tehnice de utilizare a acestuia, ceea ce asigură protecția persoanelor împotriva accidentelor rutiere care presupun încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, în rezultatul căreia se cauzează vătămarea medie sau gravă ori decesul unei sau mai multor persoane. Obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la sănătatea sau viața persoanei. Dacă prin aceeași încălcare a regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport se cauzează din imprudență, de exemplu, o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății și decesul a două sau mai multor persoane, nu este corect să se aplice doar alin.(5) art.264 CP RM. În acest caz, trebuie invocat și alin.(1) art.264 CP RM.

Cuvinte-cheie: *obiectul infracțiunii, obiectul juridic special al infracțiunii, securitatea circulației rutiere, securitatea exploatării mijloacelor de transport, sănătatea persoanei, viața persoanei, concurs de infracțiuni.*

THE SPECIFIC LEGAL OBJECT OF THE OFFENCES SET OUT IN art.264 OF THE CRIMINAL CODE

The specific legal object of the offences set out in art. 264 of the Criminal Code of the Republic of Moldova has a complex character. This object includes two components: the main legal object and the secondary legal object. The main legal object is social relations regarding the safety of road traffic or the operational safety of means of transport. The safety of road traffic is expressed in the state of affairs conditioned by the driving of means of transport, which ensures the protection of persons against road accidents involving violations of transport traffic or operational safety rules, resulting in less severe or severe bodily injury or damage to health or death of one or more persons. The operational safety of means of transport is expressed in the state of affairs conditional on the person driving the means of transport complying with the technical requirements for its use, which ensures the protection of persons against road accidents involving violations of transport traffic or operational safety rules, resulting in less severe or severe bodily injury or damage to health or death of one or more persons. The secondary legal object of the offences set out in art. 264 PC RM is the social relations regarding the health or life of a person. If the person driving the means of transport violates the road traffic or operational safety rules causing, by imprudence, for example, a less severe bodily injury or damage to health and the death of two or more persons, it is not correct to apply only para. (5) art. 264 CC RM. In this case, para. (1) art. 264 CC RM must be invoked as well.

Keywords: *the object of the offence, the specific legal object of the offence, the safety of road traffic, the operational safety of means of transport, the health of a person, the life of a person, the cumulation of offences.*

Introducere

Într-o publicație anterioară am ajuns la următoarele concluzii: „Relațiile sociale cu privire la securitatea în transportul feroviar, naval, aerian și rutier formează obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XII al Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova. [...] Din relațiile sociale cu privire la securitatea în transportul feroviar, naval, aerian și rutier (ca obiect juridic generic al infracțiunilor prevăzute în Capitolul XII al Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova) derivă două obiecte juridice de subgrup: 1) relațiile sociale cu privire la securitatea în transportul feroviar, naval, aerian și rutier, care implică respectarea unor reguli aplicate în domeniul transporturilor (art.262-267 și 269 CP RM); 2) relațiile sociale cu privire la securitatea în transportul feroviar, naval, aerian și rutier, care nu implică respectarea unor reguli aplicate în domeniul transporturilor (art.268, 270-272, 275 și 276 CP RM)” [1].

Pornind de la aceste premise, trecând de la general spre particular, urmează să stabilim, în cadrul prezentului studiu, conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM.

Rezultate și discuții

Obiectul juridic special îl formează relațiile sociale referitoare la o valoare socială individuală, vătămate de o infracțiune distinctă prevăzută de o normă din Codului penal al Republicii Moldova. Stabilirea acestui obiect este importantă din mai multe considerente: 1) contribuie la calificarea exactă a faptei care are respectivul obiect juridic special; 2) permite conturarea sferei de aplicare a normei penale care apără un astfel de obiect; 3) ajută la stabilirea conținutului obiectului material și al urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii care aduce atingere respectivului obiect juridic special etc.

Fapta prejudiciabilă descrisă în art.264 CP RM presupune încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport. În context este relevantă opinia exprimată de M.V.Muhortova: „În infracțiunile legate de încălcarea unor reguli speciale, obiectul juridic special îl constituie anumite valori sau interese ale participanților la relațiile sociale apărute împotriva unor asemenea infracțiuni. Identificarea valorii sau a interesului lezat permite stabilirea conținutului respectivelor relații sociale” [2, p.64]. În demersul de identificare a valorilor sociale lezate prin infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM, precum și de stabilire a conținutului relațiilor sociale vătămate prin aceste infracțiuni, unii doctrinari susțin că obiectul juridic special al infracțiunilor în cauză îl formează „relațiile sociale a căror existență și desfășurare normală sunt condiționate de ocrotirea regulilor de securitate și de exploatare a mijloacelor de transport” [3]. O astfel de afirmație ar fi validă dacă art.264 CP RM ar prevedea răspunderea pentru infracțiuni formale. În realitate, acest articol stabilește răspunderea pentru infracțiuni materiale.

În această ordine de idei, este justă opinia pe care o exprimă V.Budeci: „Legislatorul stabilește, în calitate de semn obligatoriu al unor componente de infracțiuni în domeniul transportului rutier, necesitatea survenirii anumitor consecințe pentru ca fapta să constituie infracțiune (art.264, alin.(2) art.264¹, art.265, 266 CP RM). În acest caz suntem în prezența unei pluralități a obiectelor de atentare” [4, p.91]. Este utilă și părerea lui S.Brînză: „[...] Punând la bază criteriul numărului de obiecte ale infracțiunii, putem deosebi următoarele două categorii ale obiectului infracțiunii: obiectul simplu al infracțiunii și obiectul complex al infracțiunii. Regula o constituie obiectul simplu, sau unic, al infracțiunii, pentru că cele mai multe infracțiuni au ca obiect o singură valoare socială și relațiile sociale corespunzătoare acesteia. Există însă și infracțiuni cu pluralitate de obiecte, așa cum sunt, de exemplu, infracțiunile complexe și infracțiunile cu obiect juridic multiplu necomplex, la care obiectul apărării penale este complex (sau, respectiv, multiplu), fiind alcătuit din două sau mai multe valori sociale, fiecare cu relațiile sociale aferente” [5, p.125].

Din aceste opinii deducem că, în ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM, anumite valori și relații sociale reprezintă fapta prejudiciabilă, iar alte valori și relații sociale reprezintă urmările prejudiciabile. De asemenea, putem afirma că obiectul juridic special al infracțiunilor analizate are un caracter complex. Acest obiect include două componente: obiectul juridic principal și obiectul juridic secundar.

I.Slisarenco menționează, just, că, în cazul infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM, viața sau sănătatea persoanei sunt apărute în paralel cu alte valori sociale [6, p.59]. Această viziune își găsește dezvoltare în poziția enunțată de V.V. Namneasev. Acest autor se referă la infracțiunile prevăzute la art.264 din Codul penal al Federației Ruse (care constituie corespondentul art.264 CP RM): „O parte din dispoziția articolului include mențiunea privind „încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport”, care nu reprezintă în sine o infracțiune [...]. Cealaltă parte a dispoziției art.264 din Codul penal al Federației Ruse determină acele urmări prejudiciabile care, aflându-se în legătură de cauzalitate cu încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, formează componența de infracțiune propriu-zisă. Astfel, pentru stabilirea obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 264 din Codul penal al Federației Ruse, trebuie să se țină seama atât de încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, cât și de urmările prejudiciabile produse în rezultatul unei astfel de încălcări” [7]. Această poziție devine mai clară dacă luăm în considerare punctul de vedere exprimat de I.S. Ulezko: atunci când se ignoră vătămarea obiectului juridic secundar, consemnat în dispoziția normei penale, devine imposibilă calificarea corectă a infracțiunii prevăzute de respectiva normă [8, p.58].

Pentru a fi corectă calificarea faptei prevăzute la art.264 CP RM trebuie să se ia în considerare atât valorile și relațiile sociale ce reprezintă fapta prejudiciabilă, cât și valorile și relațiile sociale ce reprezintă urmările

prejudiciabile. Cu această ocazie, reiterăm cele afirmate în cadrul unei publicații recente: „[...] Urmările prejudiciabile prevăzute la art.149 și 157 CP RM reprezintă factorul „criminalizator” pentru infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM” [9]. Într-adevăr, dacă încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport n-ar fi susceptibilă de lezarea vieții sau sănătății persoanei, s-ar aplica nu art.264 CP RM, ci art.228, 235-243¹ din Codul contravențional. Lezarea vieții sau sănătății persoanei este ceea ce conferă caracter de infracțiune încălcării regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport.

Este inacceptabilă opinia exprimată de V.V. Namneasev: „Infracțiunea prevăzută la art.264 din Codul Penal al Federației Ruse posedă două obiecte juridice principale care au în comun conceptul „securitate”, ale cărui elemente sunt circulația rutieră, exploatarea mijloacelor de transport, viața și sănătatea persoanei” [7]. Nicio infracțiune nu poate avea două obiecte juridice principale, întrucât aceeași infracțiune nu poate fi prevăzută de două capitole diferite ale legii penale. Pentru mai multă claritate, îl vom cita pe S.Brînză: „În cazul infracțiunii complexe create prin reunirea altor infracțiuni, întâietatea uneia dintre componente este stabilită de legiuitor din motive de politică penală. În asemenea situații, determinantă pentru stabilirea configurației care entitate devine obiectul principal de apărare penală și care – obiectul secundar de apărare penală, este voința legiuitorului care înregistrează infracțiunea într-un anumit grup de fapte infracționale, respectiv – într-un capitol al părții speciale a Codului penal” [5, p.96].

Caracterul complex al obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM rezultă implicit din descrierea acestui obiect într-un recurs declarat împotriva unei decizii a Curții de Apel Chișinău: „Infracțiunea săvârșită constă în încălcarea regulilor de securitate a circulației, încălcare ce s-a soldat cu decesul a trei persoane. Alte două persoane au suferit vătămarea medie a integrității corporale. Această infracțiune atentează la relațiile sociale ce vizează respectarea de către conducătorii mijloacelor de transport a regulilor circulației rutiere, obligație impusă fiecărui conducător de mijloc transport, care este un mijloc de pericol sporit pentru sănătatea și viața nu numai a conducătorului de mijloc transport, dar și a altor participanți la trafic” [10]. Totuși, din acest fragment de decizie judiciară nu reiese clar care valori și relații sociale alcătuiesc obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM și, respectiv, care valori și relații sociale alcătuiesc obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni.

În opinia lui S.Proțenko, în cazul infracțiunii prevăzute la art.264 din Codul penal al Federației Ruse, obiectul juridic principal îl formează relațiile sociale cu privire la viața, sănătatea și proprietatea persoanei, în timp ce obiectul juridic secundar îl constituie relațiile sociale cu privire la funcționarea (circulația și (sau) exploatarea) în condiții de securitate a transportului [11]. Această opinie nu poate fi susținută din moment ce art.264 este cuprins de Capitolul 27 „Infracțiuni contra securității circulației și exploatării transportului” al Părții speciale a Codului penal al Federației Ruse. Dacă afirmația lui S.Proțenko ar fi validă, atunci acest articol ar trebui să facă parte din Capitolul 16 „Infracțiuni contra vieții și sănătății” al Părții speciale a Codului penal al Federației Ruse. Calitatea de obiect juridic principal al infracțiunii este condiționată nu de gradul de importanță a valorilor și relațiilor sociale protejate de legea penală, ci de derivația acestui obiect din obiectul juridic generic al infracțiunii. Relațiile sociale cu privire la viața sau sănătatea persoanei nu pot să derive nici din obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute de Capitolul 27 al Părții speciale a Codului penal al Federației Ruse, nici din obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute de Capitolul XII al Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

În doctrina penală autohtonă sunt exprimate puncte de vedere mai mult sau mai puțin convergente privitoare la conținutul obiectului juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM. Comună pentru toate aceste puncte de vedere este tocmai derivația acestui obiect din obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute de Capitolul XII al Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova.

Astfel, I.Țurcanu consideră că obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la securitatea funcționării mijloacelor de transport indicate în lege [12, p.512]. Această poziție nu diferă mult de cea etalată de L.Gîrla și Iu.Tabarcea. Conform acesteia, obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la securitatea funcționării (circulației și exploatării) tuturor tipurilor de mijloace de transport indicate în lege [13, p.58]. Mai nuanțată, dar totuși apropiată de opinia precedentă, este viziunea lui Șt.Stamatin, potrivit căreia relațiile sociale, care asigură securitatea circulației rutiere și exploatarea corectă a mijloacelor de transport, formează obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM [14]. După A.Borodac, acest obiect

este constituit din relațiile sociale care condiționează ocrotirea regulilor de circulație sau de exploatare a transportului auto [15, p.372]. V.Budeci consideră că obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM îl formează relațiile sociale, a căror existență este condiționată de securitatea circulației și a exploatarei mijloacelor de transport [16, p.586]. În linii generale, toate opiniile sus-menționate converg spre ideea că acest obiect îl constituie relațiile sociale cu privire la securitatea circulației rutiere și exploatarea mijloacelor de transport. Ideea în cauză are ca premisă faptul că subiectul infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM încalcă regulile de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport.

Un alt grup de autori au o viziune diferită într-o măsură oarecare. Astfel, S.Brînza și V.Stati susțin că relațiile sociale cu privire la siguranța traficului rutier formează obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM [17, p.426]. I.Slisarenco afirmă că acest obiect îl constituie relațiile sociale condiționate de respectarea regulilor de siguranță a traficului rutier de către conducătorul de vehicul [6, p.125]. Nu în ultimul rând, V.Budeci (care exprimă o poziție diferită față de cea consemnată mai sus) afirmă că obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la siguranța traficului rutier, sub aspectul obligației impuse conducătorilor de autovehicule de a respecta regulile de securitate a circulației și de exploatare a autovehiculelor [4, p.91-92]. Aceste opinii au ca premisă definiția unei noțiuni din art.2 al Legii nr.131 din 07.06.2007 privind siguranța traficului rutier [18] (în continuare – Legea nr.131/2007): „accident în trafic rutier – eveniment produs ca urmare a încălcării normelor de siguranță a traficului rutier, în care au fost implicate unul sau mai multe vehicule aflate în circulație pe drum public, în urma cărui rezultat vătămarea sănătății, integrității corporale, decesul uneia sau al mai multor persoane ori a fost cauzat un prejudiciu material”. Conform aceluiași articol, siguranța a traficului rutier se consideră „starea de lucruri în traficul rutier ce reflectă gradul de protecție a participanților la trafic împotriva accidentelor și consecințelor acestora”.

Precizăm că ambele aceste definiții reproduc aproape întocmai definițiile noțiunilor omonime din art.2 al Legii federale a Federației Ruse nr.196-Ф3 din 10.12.1995 privind siguranța traficului rutier [19] (în continuare – Legea federală a Federației Ruse nr.196-Ф3/1995). Atragem atenția asupra faptului că sintagma «дорожное движение» este prezentă atât în denumirea acestei legi, cât și în denumirea și conținutul art.264 din Codul penal al Federației Ruse. Această sintagmă a fost tradusă ca „trafic rutier” în Legea nr.131/2007, deși putea fi tradusă ca „circulație rutieră”. În aceste condiții, noțiunea „siguranța traficului rutier” din Legea nr.131/2007 nu diferă principal de noțiunea „securitatea circulației [rutiere]” din art.264 CP RM.

Criticând definiția noțiunii „siguranța traficului rutier” / „securitatea circulației rutiere” din Legea federală a Federației Ruse nr.196-Ф3/1995, G.Ș. Aiupova și I.S. Makeeva menționează: „Definiția analizată este prea îngustă, deoarece pune accentul pe asigurarea siguranței / securității participanților la trafic. Însă, în rezultatul unui accident rutier pot fi cauzate prejudicii nu doar acestor subiecți, ci și terților care nu au participat direct la trafic” [20]. Această observație pare a fi valabilă în raport cu definiția noțiunii „siguranța traficului rutier” din Legea nr.131/2007. Or, așa cum am afirmat mai sus, această definiție este o copie aproape fidelă a definiției noțiunii „siguranța traficului rutier” / „securitatea circulației rutiere” din Legea federală a Federației Ruse nr.196-Ф3/1995.

În context, prezintă interes punctul de vedere al lui S.Carp și al lui I.Slisarenco: „Regula de siguranță a circulației în traficul rutier este o regulă mai cuprinzătoare decât regula de circulație în traficul rutier sau regula de exploatare a vehiculelor. Arealul mai larg al acesteia se datorează faptului că securitatea circulației în traficul rutier este asigurată nu doar prin respectarea regulilor de circulație în traficul rutier sau a regulilor de exploatare a vehiculelor, ci și de respectarea altor reguli, obligații, îndatoriri, care sunt opozabile nu doar participanților la traficul rutier în calitate de conducători de vehicule, pietoni, pasageri sau alți participanți la traficul rutier, ci unui cerc mai larg de subiecți” [21]. Cu această părere este consonantă poziția exprimată de G.Ș. Aiupova: „Starea de siguranță a traficului depinde de gradul de protecție împotriva accidentelor și consecințelor acestora nu doar a participanților la traficul rutier, ci și a altor persoane împotriva accidentelor de trafic și a consecințelor acestora” [22, p.68].

Au oare aceste afirmații suport în legislația Republicii Moldova? Din analiza alin.(2) art.1 al Legii nr.131/2007 ar rezulta că acest suport există: „Dispozițiile prezentei legi vizează traficul rutier din punctul de vedere al asigurării desfășurării lui fluente și în plină siguranță, ceea ce presupune protecția drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice (sublinierea ne aparține – n.a.) și juridice, apărarea proprietății acestora, ocrotirea sănătății, integrității corporale și a vieții participanților la trafic, precum și protecția mediului înconjurător.

La fel, pct.1 din anexa nr.1 la Hotărârea Guvernului nr.357 din 13.05.2009 cu privire la aprobarea Regulamentului circulației rutiere (în continuare – Regulamentul circulației rutiere) prevede: „Regulamentul circulației rutiere cuprinde normele ce determină circulația vehiculelor și pietonilor pe drumurile publice ale Republicii Moldova, precum și pe teritoriile adiacente acestora. Respectarea prezentului Regulament va garanta securitatea tuturor participanților la trafic, protecția mediului, ocrotirea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice (sublinierea ne aparține – *n.a.*) și juridice, precum și apărarea proprietății acestora” [23].

Din fragmentele subliniate ar rezulta că art.264 CP RM apără viața sau sănătatea nu doar a participanților la trafic, ci și a altor persoane. Altfel spus, dacă ținem cont de faptul că art.264 CP RM face referire atât la Legea nr.131/2007, cât și la Regulamentul circulației rutiere, ar reieși că noțiunea de siguranță a traficului s-ar referi nu doar la participanții la traficul rutier, ci și la alte persoane. Or, victimă a infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM poate fi persoana care nu participă la traficul rutier. Cât privește subiectul acestor infracțiuni, lucrurile diferă. În context, G.Ș. Aiupova afirmă, just, că mecanismul de lezare a obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art.264 din Codul penal al Federației Ruse este legat exclusiv de încălcarea anumitor reguli de către persoana care conduce mijlocul de transport [22, p.68]. La rândul său, V.N. Vinokurov susține: „Subiectul infracțiunii determină limitele relațiilor sociale ca obiect al infracțiunii. [...] Pentru a determina valoarea socială în jurul căreia se formează aceste relații, este necesar să se stabilească care obligații nu au fost îndeplinite de către subiectul infracțiunii sau de care atribuții a abuzat subiectul infracțiunii și care drepturi ale victimei au fost încălcate. Atribuțiile subiectului infracțiunii sunt stabilite din analiza dispoziției normei din Partea specială a Codului penal” [24]. Astfel de păreri sunt conforme cu teza, potrivit căreia obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la securitatea în transportul feroviar, naval, aerian și rutier, care implică respectarea unor reguli aplicate în domeniul transporturilor.

Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM încălcă regulile de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport. Din acest punct de vedere, este mai corect să afirmăm că obiectul juridic principal al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM îl formează relațiile sociale cu privire la securitatea circulației rutiere sau a exploatarei mijloacelor de transport. Considerăm că, în contextul infracțiunilor analizate, este întemeiat să afirmăm că nu exploatarea mijloacelor de transport, dar securitatea exploatarei mijloacelor de transport este componenta valorii sociale apărute împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM. În viziunea lui G.Ș. Aiupova, „exploatare reprezintă stadiul ciclului de viață al unui mijloc de transport, în care acesta este utilizat după destinație, din momentul înregistrării sale de stat până la scoaterea mijlocului de transport din folosință” [22, p.66-67]. Astfel, exploatarea mijlocului de transport nu poate de felul său să constituie o valoare socială. Securitatea exploatarei mijloacelor de transport, împreună cu securitatea circulației rutiere, constituie valoarea socială apărută în principal împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM.

Cele două componente ale acestei valori sociale sunt:

- 1) securitatea circulației rutiere;
- 2) securitatea exploatarei mijloacelor de transport.

În literatura de specialitate au fost exprimate opinii diferite referitoare la conținutul noțiunii „securitatea circulației rutiere”. Astfel, G.Ș. Aiupova și I.S. Makeeva înțeleg prin această noțiune „starea sistemului de relații sociale care apar în procesul de deplasare pe drumuri a persoanelor și a mărfurilor cu ajutorul unor mijloace de transport sau fără acestea, în cadrul cărora se asigură protecția persoanelor împotriva accidentelor rutiere și a consecințelor acestora” [20]. S.V. Babanin susține că prin „securitatea circulației rutiere” trebuie de înțeles „o astfel de activitate a participanților la trafic în timpul deplasării mijloacelor de transport sau al pregătirii acestora pentru deplasare, care face imposibilă cauzarea de prejudicii vieții sau sănătății persoanei ori a prejudiciilor patrimoniale în rezultatul îndeplinirii necorespunzătoare a regililor care se aplică în domeniul transportului” [25]. În opinia lui V.I. Osadci, securitatea circulației rutiere poate fi privită ca „manifestare a exploatarei mijlocului de transport, exprimată în deplasarea acestuia la destinație în condițiile care previn pericolele” [26].

Nu putem accepta ideea lui V.I. Osadci că securitatea circulației rutiere poate fi privită ca manifestare a exploatarei mijlocului de transport. Lipsa de pericole pentru circulația rutieră nu poate fi privită ca manifestare a stadiului ciclului de viață al unui mijloc de transport, în care acesta este utilizat după destinație, din momentul înregistrării sale de stat până la scoaterea mijlocului de transport din folosință. Noțiunile „securitatea circulației rutiere” și „exploatarea mijlocului de transport” fac parte din sisteme de referință diferite și nu se pot afla într-un raport de tipul „parte-întreg”.

Cât privește opiniile lui G.Ș. Aiupova, I.S. Makeeva și S.V. Babanin, acestea au tangențe cu definiția noțiunii „siguranța traficului rutier” din Legea nr.131/2007. Amintim că sintagma «дорожное движение» („împrumutată” din Legea federală a Federației Ruse nr.196-Ф3/1995) a fost tradusă în Legea nr.131/2007 ca „trafic rutier”, deși putea fi tradusă ca „circulație rutieră”. Ținând cont de toate acestea și având în vedere conținutul dispoziției art.264 CP RM, considerăm că securitatea circulației rutiere (privită drept componentă a valorii sociale apărute în principal împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM) se exprimă în starea de lucruri condiționată de conducerea mijloacelor de transport, care asigură protecția persoanelor împotriva accidentelor rutiere ce presupun încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, în rezultatul căreia se cauzează vătămarea medie sau gravă ori decesul unei sau mai multor persoane.

Cealaltă componentă a valorii sociale, apărute în principal împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM, este securitatea exploatării mijloacelor de transport.

În teoria dreptului penal sunt exprimate păreri diferite cu privire la conținutul noțiunii „securitatea exploatării mijloacelor de transport”. Astfel, G.Ș. Aiupova și I.S. Makeeva înțeleg prin această noțiune „starea de protecție a persoanei împotriva accidentelor rutiere și a consecințelor acestora, privită ca rezultat al corespunderii stării tehnice a mijlocului de transport cerințelor tehnice de rigoare” [20]. S.V. Babanin susține că prin „securitatea exploatării mijloacelor de transport” trebuie de înțeles „o astfel de utilizare sau asigurare a posibilității de utilizare de către alte persoane a mijloacelor de transport după destinație (cu excepția deplasării), care exclude cauzarea de prejudicii vieții sau sănătății persoanei sau de prejudicii patrimoniale ca urmare a îndeplinirii corespunzătoare a regulilor care se aplică în domeniul transportului, precum și a regulilor, normelor și standardelor de fabricare, reutilare și reparare a mijloacelor de transport” [25]. În fine, V.I. Osadci afirmă că securitatea exploatării mijloacelor de transport presupune „utilizarea transportului (cu excepția deplasării acestuia) în conformitate cu cerințele tehnice care elimină pericolul” [26].

Sintetizând aceste puncte de vedere și adaptându-le dispoziției art.264 CP RM, putem afirma că securitatea exploatării mijloacelor de transport (privită drept componentă a valorii sociale apărute în principal împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM) se exprimă în starea de lucruri condiționată de respectarea de către persoana care conduce mijlocul de transport a cerințelor tehnice de utilizare a acestuia, ceea ce asigură protecția persoanelor împotriva accidentelor rutiere care presupun încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, în rezultatul căreia se cauzează vătămarea medie sau gravă ori decesul unei sau mai multor persoane.

Cele două componente ale valorii sociale apărute în principal împotriva infracțiunilor prevăzute la art. 264 CP RM – securitatea circulației rutiere și securitatea exploatării mijloacelor de transport – sunt legate una de alta. V.V. Denisovici, V.I. Maiorov și S.V. Poleakova argumentează aceasta în felul următor: „Satisfacerea, în condiții de securitate, a necesităților de transport este posibilă cu condiția funcționării eficiente a infrastructurii care asigură pregătirea și desfășurarea normală a procesului de transport. Această infrastructură include întreprinderi, organizații și instituții, a căror activitate este legată cu crearea condițiilor pentru circulația rutieră și, prin urmare, cu asigurarea securității participanților la trafic. Rezultatul funcționării infrastructurii în cauză îl reprezintă o anumită stare a rețelei rutiere, a mijloacelor de transport, dar și un anumit nivel de pregătire a participanților la trafic, în special a persoanelor care conduc mijloacele de transport” [27]. O poziție similară are V.I. Osadci: „În general, noțiunea „securitatea circulației rutiere și a exploatării mijloacelor de transport” poate fi definită ca o astfel de stare de funcționare a transportului, când lucrătorii din domeniul transportului și participanții la trafic respectă normele de circulație rutieră și de exploatare a mijloacelor de transport, ceea ce condiționează lipsa de pericole” [26]. Așadar, securitatea circulației rutiere și securitatea exploatării mijloacelor de transport sunt interdependente și se completează reciproc, formând o valoare socială binară apărută împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM.

După ce am analizat obiectul juridic principal al acestor infracțiuni, vom lua în atenție obiectul juridic secundar lezat prin infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM.

S.Brînza, V.Stati și V.Budeci susțin că relațiile sociale cu privire la sănătatea sau viața persoanei formează obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM [17, p.426; 4, p.91-92]. Potrivit altor opinii doctrinare, nu doar sănătatea sau viața persoanei reprezintă valorile sociale vătămăte în plan secundar prin respectivele infracțiuni. Astfel, exprimând o poziție diferită față de cea consemnată mai sus, V.Budeci menționează că, pe lângă sănătatea sau viața persoanei, integritatea fizică a persoanelor este lezată în plan secundar prin infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM [16, p.586]. L.Gîrla și Iu.Tabarcea sunt de părere că

relațiile sociale care asigură securitatea vieții și sănătății persoanei, integritatea corporală, precum și integritatea patrimoniului, constituie obiectul juridic secundar al acestor infracțiuni [13, p.58]. În viziunea lui I.Țurcanu, obiectul în cauză îl formează relațiile sociale cu privire la viața sau sănătatea persoanei ori la integritatea bunurilor [12, p.512]. Șt.Stamatin susține că relațiile sociale cu privire la viața sau sănătatea persoanei ori la proprietate sunt lezate în plan secundar prin infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM [14]. Nu în ultimul rând, A.Borodac afirmă că obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM îl constituie relațiile sociale cu privire la viața, sănătatea sau proprietatea persoanei [15, p.372].

Cât privește integritatea patrimoniului, integritatea bunurilor și proprietatea, acestea nu pot reprezenta valorile sociale vătămate în plan secundar prin infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM. G.Ș. Aiupova și I.S. Makeeva relevă just: „Producerea de daune materiale nu influențează asupra calificării faptei. De aceea, relațiile sociale de proprietate nu pot avea calitatea de obiect juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.264 din Codul penal al Federației Ruse” [20]. Această afirmație este valabilă în cazul infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM. Or, prin Legea nr.45 din 21.04.2005 pentru modificarea articolului 264 din Codul penal al Republicii Moldova, din dispoziția alin.(1) art.264 CP RM au fost excluse cuvintele „ori daune materiale în proporții mari”. Până la momentul intrării în vigoare a acestei legi (13.05.2005) relațiile sociale cu privire la substanța, integritatea și potențialul de utilizare a bunurilor au format obiectul juridic secundar al infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.264 CP RM. După acest moment, relațiile sociale cu privire la substanța, integritatea și potențialul de utilizare a bunurilor constituie obiectul juridic secundar al faptelor prevăzute la alin.(1) art.242 din Codul contravențional (în care se folosește sintagma „soldată cu deteriorarea neînsemnată a vehiculelor, a încărcăturilor, a drumurilor, a instalațiilor rutiere, a altor instalații sau a altor bunuri”) și la alinetaul (2) al acestui articol (în care se folosește sintagma „soldată cu cauzarea [...] cu deteriorarea considerabilă a vehiculelor, a încărcăturilor, a drumurilor, a instalațiilor rutiere, a altor instalații sau a altor bunuri”).

Din aceste considerente, nu corespunde legii penale în vigoare poziția exprimată de L.Gîrla și Iu. Tabarcea, conform căreia relațiile sociale care asigură integritatea patrimoniului constituie obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM.

Nici integritatea fizică a persoanei nu poate reprezenta valoarea socială vătămată în plan secundar prin infracțiunile analizate. S.Brînza și V.Stati explică: „Nu trebuie confundate noțiunile „integritatea fizică sau psihică” și „integritatea corporală”. Integritatea corporală este lezată ca urmare a producerii leziunilor corporale (fără cauzarea de prejudiciu sănătății), specificate în Partea V a Regulamentului Ministerului Sănătății al Republicii Moldova nr.199 din 27.06.2003 de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale [28]. În opoziție, integritatea fizică sau psihică este lezată ca urmare a cauzării unei dureri sau a suferinței fizice ori psihice” [29, p.519]. Infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM nu includ ca parte componentă tortura, tratamentul inuman sau degradant. Drept urmare, aceste infracțiuni nu pot aduce atingere relațiilor sociale cu privire la integritatea fizică a persoanei.

În fine, nici integritatea corporală a persoanei nu poate reprezenta valoarea socială lezată în plan secundar prin infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM. După S.Brînza, „noțiunile „sănătatea persoanei” și „integritatea corporală a persoanei” nu se intersectează. Aceste noțiuni sunt complementare. Așa cum există complementaritate între noțiunile „sănătatea persoanei” și „viața persoanei”. [...] Deci, în cazul faptelor prevăzute la art.151, 152, 156 sau 157 CP RM [...] vătămarea este cauzată nu integrității corporale a persoanei, ca valoare socială diferită de sănătatea persoanei (inclusiv de sănătatea corporală a persoanei)” [30]. Așadar, infracțiunea prevăzută la art.157 CP RM, absorbită de infracțiunile prevăzute la alin.(1), (2) și lit.a) alin.(3) art.264 CP RM, aduce atingere relațiilor sociale cu privire la sănătatea persoanei. Relațiile sociale cu privire la integritatea corporală a persoanei constituie obiectul juridic special al faptei prevăzute la alin.(1) art.78 din Codul contravențional. Relațiile sociale cu privire la integritatea corporală a persoanei nu pot să formeze obiectul juridic secundar al infracțiunilor prevăzute la alin.(1), (2) și lit.a) alin.(3) art.264 CP RM, întrucât aceste infracțiuni nu presupun cauzarea din imprudență a vătămării neînsemnate a integrității corporale.

În concluzie, cele două componente ale valorii sociale apărute în plan secundar împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM sunt:

- 1) sănătatea persoanei;
- 2) viața persoanei.

Noțiunea de sănătate a persoanei este percepută diferit de către penaliști. De exemplu, V.V. Katerinciuk propune ca prin „sănătatea persoanei” să se înțeleagă „forma (starea) de activitate vitală a organismului care nu are devieri de la norme (fizice și psihice)” [31, p.159]. Această opinie nu poate fi acceptată, deoarece ar

presupune că apărarea penală nu se impune în cazul victimelor care au devieri de la norme (fizice și psihice). Mai potrivită este poziția lui E.V. Bezruciko. Acesta înțelege prin „sănătatea persoanei” „o anumită stare fizică și (sau) psihică a persoanei, oricât de departe ar fi aceasta de o stare ideală” [32, p.48]. Așadar, art.264 CP RM apără sănătatea oricărei persoane, indiferent de particularitățile ce o caracterizează. Fiecare persoană poate beneficia de protecția acestui articol: atât o persoană bolnavă, cât și o persoană complet sănătoasă. Sub acest aspect, R.Iu. Smirnov afirmă just: „Sănătatea are diverse variații, în timp ce viața poate doar să fie. În consecință, sănătatea poate degrada în diferite moduri, iar viața poate fi doar luată” [33].

Referitor la noțiunea „viața persoanei”, în doctrina penală sunt exprimate puncte de vedere care nu se deosebesc mult între ele. Astfel, E.A. Koreakina susține: „Viața persoanei este o valoare absolută, inalienabilă, inerentă, oferită persoanei de natură, care reprezintă o formă specială de existență a materiei” [34, p.12]. I.I. Mitrofanov și V.M. Linov consideră că viața persoanei se exprimă în „starea fizică, mentală, spirituală și biosocială a existenței persoanei, care apare din momentul nașterii și continuă să existe până la moartea biologică a persoanei, constatată de autoritățile competente din domeniul sănătății” [35, p.42-43]. Nu în ultimul rând, S.Brînza și V. Stati afirmă: „Viața persoanei reprezintă existența socială a acesteia, adică realizarea posibilității de a participa la relațiile sociale, de a-și exercita drepturile și interesele și de a-și executa obligațiile, având ca premisă ansamblul proceselor biochimice din organismul uman ce condiționează dezvoltarea persoanei, reproducerea acesteia, relația persoanei cu mediul ambiant etc.” [29, p.147].

Din aceste opinii deducem că viața persoanei, privită drept componentă a valorii sociale apărute în plan secundar împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM, constituie acea formă de existență a persoanei care îi permite să participe la relațiile sociale.

Nu poate fi ignorată următoarea părere exprimată de E.A. Koreakina: „Este lipsită de eficiență și de temei defalcarea unor norme speciale [...], în care viața persoanei este considerată obiect juridic secundar al infracțiunii, care este protejat de rând cu alte obiecte. Aceasta contravine dispoziției constituționale privind protecția prioritară a vieții umane. [...] Pentru a se asigura proporționalitatea tratamentului juridic oferit de normele de drept penal, este necesară renunțarea la normele penale concurente care stabilesc răspunderea pentru cauzarea decesului din imprudență. [...] Ar fi oportun ca articolul care incriminează lipsirea de viață din imprudență să fie completat cu un alineat, în baza căruia răspunderea să survină în cazul încălcării unor reguli speciale” [34, p.8-9]. Ceea ce propune E.A. Koreakina amintește de modelul promovat de legiuitorul român. Astfel, în Codul penal al României [36] (în continuare – CPR), art.192 „Uciderea din culpă” conține alineatul (2) care are următorul conținut: „Uciderea din culpă ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani”. În mod similar, alin.(3) art.196 „Vătămarea corporală din culpă” CPR prevede: „Când fapta prevăzută în alin.(2) a fost săvârșită ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale sau a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda”.

Totuși, nu poate fi trecut cu vederea că aproximativ 100 de articole din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova iau sub protecție relațiile sociale cu privire la viața sau sănătatea persoanei. În aceste articole se iau în considerare toate particularitățile ce caracterizează atingerea adusă acestor valori sociale (timpul, locul, ambianța, subiectul etc.). Astfel de articole există și în Codul penal al României. De exemplu, alin.(2) art.340 CPR incriminează îndeplinirea defectuoasă sau neîndeplinirea atribuțiilor de verificare tehnică ori inspecție tehnică periodică a autovehiculelor, remorcilor sau tramvaielor ori a celor referitoare la efectuarea unor reparații sau intervenții tehnice de către persoanele care au asemenea atribuții, dacă din cauza stării tehnice a vehiculului s-a pus în pericol siguranța circulației pe drumurile publice, care a avut ca urmare vătămarea integrității corporale sau a sănătății uneia sau mai multor persoane ori moartea uneia sau mai multor persoane. Alin.(3) art.345 CPR prevede răspunderea pentru primirea, deținerea, folosirea, cedarea, modificarea, înstrăinarea, dispersarea, expunerea, producția, procesarea, manipularea, depozitarea intermediară, importul, exportul ori depozitarea finală, transportul sau deturnarea materialelor nucleare ori a altor materii radioactive, precum și orice operație privind circulația acestora, fără drept, care a produs vătămarea corporală a uneia sau mai multor persoane ori moartea uneia sau mai multor persoane. Alin.(4) art.346 CPR incriminează producerea, experimentarea, prelucrarea, deținerea, transportul ori folosirea materiilor explozive sau orice alte operațiuni privind circulația acestora, fără drept, care a avut ca urmare moartea uneia sau mai multor persoane.

Spre deosebire de alin.(2) art.192 CPR și de alin.(3) art.196 CPR, aceste norme speciale iau în considerare specificul nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau

meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități. Din aceleași considerente, în art.264 CP RM se iau în considerare particularitățile ce caracterizează atingerea adusă sănătății sau vieții persoanei. În context, este necesar să-l cităm pe S.Brînza: „Divizarea faptelor infracționale în funcție de obiectul juridic generic deloc nu înseamnă că într-un grup sau altul de infracțiuni trebuie cuprinse toate faptele care, într-un fel sau altul, direct sau indirect, vizează un anumit obiect juridic generic. În primul rând, aceasta este inacceptabil, deoarece [...] multe infracțiuni lezează concomitent nu un singur obiect juridic special, ci două sau mai multe. În astfel de situații ar fi firesc de ridicat problema temeiniciei includerii unei asemenea infracțiuni într-un grup sau altul de fapte infracționale. Drept criteriu al temeiniciei unei atare includeri nu poate fi întotdeauna admisă importanța comparativă a valorilor și relațiilor sociale care sunt vătămate prin săvârșirea infracțiunii. O asemenea abordare ar fi neștiințifică, subiectivistă și doar ar genera confuzie la clasificarea infracțiunilor. [...] La baza clasificării trebuie pus nu orice obiect juridic, chiar fiind foarte important, căruia prin infracțiune i-a fost cauzată atingere. La baza clasificării trebuie puse numai acele valori și relații sociale care sunt supuse ineluctabil pericolului de vătămare în rezultatul unei anumite activități infracționale și care sunt luate în mod special sub ocrotirea legii penale” [5, p.356-357, 358].

Până la urmă, legiuitorul este cel care stabilește prioritățile politicii penale. La moment, legiuitorul moldovean este de părere că relațiile sociale cu privire la sănătatea sau viața persoanei trebuie apărute de art.264 CP RM, dacă atingerea adusă acestora este legată cauzal de încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport. Nu este exclus ca aceste priorități să fie revăzute și, într-un viitor, să fie adoptat un model similar cu cel promovat în alin.(2) art.192 și alin.(3) art.196 CPR.

În altă ordine de idei, S.Brînza și V.Stati menționează: „La alin.(1), lit.a), b) alin.(3) și alin.(5) art.264 CP RM sunt prevăzute patru infracțiuni distincte. Dispozițiile de la lit.a), b) alin.(3) și alin.(5) art.264 CP RM nu presupun că vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății ar reprezenta cauza producerii: 1) vătămării grave a integrității corporale sau a sănătății; 2) decesului unei singure persoane; 3) decesului a două sau mai multor persoane. În realitate, în cazul infracțiunilor prevăzute la lit.a), b) alin.(3) și alin.(5) art.264 CP RM, fiecare dintre aceste trei urmări prejudiciabile se află în legătură cauzală cu acțiunea sau inacțiunea de încălcare a regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport” [17, p.426]. Prin aceasta se sugerează că fiecare dintre cele patru infracțiuni, prevăzute la art.264 CP RM, poate forma concurs cu cealaltă.

O opinie diferită este exprimată în pct.5 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.20 din 08.07.1999 despre practica judiciară cu privire la aplicarea legislației la examinarea cauzelor penale referitoare la încălcarea regulilor de securitate a circulației sau exploatare a mijloacelor de transport: „Acțiunile învinutului, care concomitent au avut drept urmare consecințele prevăzute în diferite alineate ale art.264 CP RM și/sau în art.242 din Codul contravențional, se încadrează conform unuia dintre alineatele art.264 CP RM, care prevede cea mai gravă dintre consecințele survenite. În asemenea cazuri nu se intenționează procedură administrativă. Totodată, în sentință urmează să se indice concret toate urmările parvenite în urma accidentului rutier. Faptele cu diferite consecințe urmează a fi calificate prin concurs de infracțiuni numai în cazurile în care ele sunt săvârșite în diferite perioade de timp” [37]. În această explicație se sugerează soluția concurenței de norme, prevăzută la lit.c) art.117 CP RM. Această soluție este opusă celei propuse de S.Brînza și V.Stati.

Nu susținem poziția Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova. În cazul infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM, sănătatea persoanei trebuie apărută în fiecare caz în care i se aduce atingere, chiar și în cazul în care o altă victimă este lipsită de viață din imprudență. De aceea, dacă prin aceeași încălcare a regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport se cauzează din imprudență, de exemplu, o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății și decesul a două sau mai multor persoane, nu este corect să se aplice doar alin.(5) art.264 CP RM. În acest caz trebuie invocat și alin.(1) art.264 CP RM.

S.Brînza afirmă just: „În contextul unei infracțiuni complexe, putem vorbi despre una sau câteva infracțiuni absorbite, nu și despre unul sau câteva obiecte juridice absorbite. Or, obiectul juridic principal al infracțiunii este caracterizat ca cel aparținând infracțiunii complexe absorbante, fiind constituit din valoarea socială și relațiile sociale aferente cărora activitatea infracțională, specifică întregii infracțiuni, le aduce atingere. În același timp, obiectul juridic secundar este specific infracțiunii absorbite. Dacă nu este adusă atingere

acestui, nu există nici conținutul infracțiunii complexe, ceea ce denotă în mod pregnant rolul obiectului juridic secundar al infracțiunii la calificarea acesteia" [5, p.135]. De asemenea, I.Slisarenco postulează: „Sănătatea și viața unei persoane nu poate conține, nu poate absorbi sănătatea și viața unei alte persoane. Aceste valori sociale sunt personale și inalienabile, nu se pot împrumuta, nu pot constitui obiecte de schimb, nu se pot extinde asupra unei alte persoane, și nu poate decesul sau vătămarea gravă a sănătății cauzate din imprudență unei persoane ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier să conțină, să absoarbă vătămarea medie sau gravă a sănătății ori decesul cauzate din imprudență unei alte persoane ca rezultat al aceleiași încălcări a regulilor de siguranță a traficului rutier" [6, p.63].

Atingerea adusă sănătății persoanei și atingerea adusă vieții persoanei apar în contextul unor infracțiuni diferite prevăzute la art.264 CP RM. Dacă prin încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport se cauzează din imprudență, de exemplu, o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății, de ce la calificare nu ar trebui luată în considerare atingerea adusă relațiilor sociale cu privire la sănătatea persoanei? Or, relațiile sociale cu privire la sănătatea persoanei nu pot fi absorbite de relațiile sociale cu privire la viața persoanei.

Dacă prin aceeași încălcare a regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport se cauzează din imprudență, de exemplu, o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății și decesul a două sau mai multor persoane, nu putem vorbi despre o infracțiune unică progresivă. După părerea lui C.Duvac, „sunt infracțiuni progresive toate acele infracțiuni al căror element material se amplifică treptat, fie ca urmare a unor procese interne autonome, fie prin adăugarea altor acte materiale" [38, p.241]. În ipoteza unei pluralități de victime cărora li se vatămă sănătatea și, respectiv, care sunt lipsite de viață, infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM nu sunt progresive una față de cealaltă. Or, în această ipoteză, vătămarea sănătății și, respectiv, lipsirea de viață nu presupun etape în producerea aceleiași urmări prejudiciabile. Acestea reprezintă urmări prejudiciabile diferite. Pluralitatea de urmări prejudiciabile implică pluralitatea de infracțiuni. În consecință, trebuie să vorbim despre concursul infracțiunilor care implică atingerea unor componente diferite ale valorii sociale apărute în plan secundar împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM: sănătatea persoanei; viața persoanei.

Concluzii

În ipoteza infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM, anumite valori și relații sociale reprezintă fapta prejudiciabilă, iar alte valori și relații sociale reprezintă urmările prejudiciabile. De asemenea, putem afirma că obiectul juridic special al infracțiunilor analizate are un caracter complex. Acest obiect include două componente: obiectul juridic principal și obiectul juridic secundar.

Cele două componente ale valorii sociale, apărute în principal împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM, sunt: 1) securitatea circulației rutiere; 2) securitatea exploatării mijloacelor de transport. Securitatea circulației rutiere se exprimă în starea de lucruri condiționată de conducerea mijloacelor de transport, care asigură protecția persoanelor împotriva accidentelor rutiere ce presupun încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, în rezultatul căreia se cauzează vătămarea medie sau gravă ori decesul unei sau mai multor persoane. Securitatea exploatării mijloacelor de transport se exprimă în starea de lucruri condiționată de respectarea de către persoana care conduce mijlocul de transport a cerințelor tehnice de utilizare a acestuia, ceea ce asigură protecția persoanelor împotriva accidentelor rutiere care presupun încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport, în rezultatul căreia se cauzează vătămarea medie sau gravă ori decesul unei sau mai multor persoane. Securitatea circulației rutiere și securitatea exploatării mijloacelor de transport sunt interdependente și se completează reciproc, formând o valoare socială binară apărută împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM.

Cele două componente ale valorii sociale apărute în plan secundar împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM sunt: 1) sănătatea persoanei; 2) viața persoanei. Articolul 264 CP RM apără sănătatea oricărei persoane, indiferent de particularitățile ce o caracterizează. Fiecare persoană poate beneficia de protecția acestui articol: atât o persoană bolnavă, cât și o persoană complet sănătoasă. Viața persoanei constituie acea formă de existență a persoanei care îi permite să participe la relațiile sociale.

În ipoteza unei pluralități de victime cărora li se vatămă sănătatea și, respectiv, care sunt lipsite de viață, infracțiunile prevăzute la art.264 CP RM nu sunt progresive una față de cealaltă. Or, în această ipoteză, vătămarea sănătății și, respectiv, lipsirea de viață nu presupun etape în producerea aceleiași urmări prejudiciabile. Acestea reprezintă urmări prejudiciabile diferite. Pluralitatea de urmări prejudiciabile implică pluralitatea de

infracțiuni. În consecință, trebuie să vorbim despre concursul infracțiunilor care implică atingerea unor componente diferite ale valorii sociale apărute în plan secundar împotriva infracțiunilor prevăzute la art.264 CP RM: sănătatea persoanei și viața persoanei.

Referințe:

1. POSTOVANU, N. Obiectul juridic generic și obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor prevăzute la art. 264 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe sociale”*, 2020, nr.3, p.236-243. ISSN 1814-3199
2. МУХОПТОВА, М.В. *Преступления, связанные с нарушением специальных правил: природа и особенности элементов состава*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2016. 260 с.
3. *Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova. Partea specială*. [Accesat: 08.07.2020] Disponibil: https://www.academia.edu/7140742/Comentariu_la_codul_penal_al_republicii_moldova_partea_speciala_conspecte_md
4. BUDECI, V. *Răspunderea penală pentru infracțiunile în domeniul transportului rutier*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2014. 213 p.
5. BRÎNZA, S. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p. ISBN 9975-70-414-X
6. SLISARENCO, I. *Natura juridică a faptelor de vătămare a sănătății și de lipsire de viață săvârșite din imprudență ca rezultat al încălcării regulilor de siguranță a traficului rutier*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2019. 221 p.
7. НАМНЯСЕВ, В.В. Отдельные проблемы установления объекта в составе преступления, предусмотренного ст. 264 УК РФ. В: *Успехи современной науки и образования*, 2016, №12, Том 7, с.20-22. ISSN 2412-9631
8. УЛЕЗЬКО, И.С. *Ответственность за нарушение правил безопасности при ведении горных, строительных или иных работ (ст.216 УК РФ): уголовно-правовой и криминологические аспекты*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Кисловодск, 2014. 192 с.
9. POSTOVANU, N. Conținutul vinovăției în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 264 din Codul penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe sociale”*, 2019, nr.11, p.171-181. ISSN 1814-3199
10. *Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 30.11.2011. Dosarul nr. Ira-1001/2011*. [Accesat: 08.07.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/
11. ПРОЦЕНКО, С. *Предмет и объект уголовно-правовой охраны в составе транспортного преступления*. [Accesat: 10.07.2020] Disponibil: https://zakon.ru/blog/2015/3/17/predmet_i_obekt_ugolovnopravovoj_oxrany_v_sostave_transportnogo_prestupleniya
12. BRÎNZA, S., ULIANOVSKI, X., STATI, V. et al. *Drept penal. Partea Specială*. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p. ISBN 9975-79-324-X
13. ГЫРЛА, Л.Г., ТАБАРЧА, Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том 2*. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 592 с. ISBN 978-9975-4158-2-8
14. *Комментарий к Уголовному Кодексу Республики Молдова. Общая и Особенная Части / Под ред. В.Бужора, В.Гуцуляка*. [Accesat: 08.07.2020] Disponibil: <https://criminology.md/index.php/ro/manuale-si-monografii/225-komentarij-k-ugolovnomu-kodeksu-respubliki-moldova-obshchaya-i-osobennaya-chast>
15. BORODAC, A. *Manual de drept penal. Partea Specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2004. 622 p. ISBN 9975-9788-7-8
16. BARBĂNEAGRĂ, A., ALECU, GH., BERLIBA, V. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0
17. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3
18. Legea Republicii Moldova privind siguranța traficului rutier, nr.131 din 07.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr.103-106.
19. Федеральный закон «О безопасности дорожного движения» от 10 декабря 1995 г. №196-ФЗ. В: *Собрание законодательства Российской Федерации*, 1995, №50.
20. АЮПОВА, Г.Ш., МАКЕЕВА, И.С. К вопросу об объекте нарушения правил дорожного движения и эксплуатации транспортных средств. В: *Вестник Уральского юридического института МВД России*, 2019, №1, с.95-99. ISSN 2312-5640
21. CARP, S., SLISARENCO, I. Conceptul de regulă de siguranță a traficului rutier. În: *Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere (Materialele Conferinței științifico-practice internaționale (26 iunie 2018))*. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2018, p.21-32. ISBN 978-9975-121-48-4
22. АЮПОВА, Г.Ш. *Уголовная ответственность за нарушение правил дорожного движения лицом, подвергнутым административному наказанию*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Екатеринбург, 2018. 225 с.

23. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Regulamentului circulației rutiere, nr.357 din 13.05.2009. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.92-93.
24. ВИНУКОВ, В.Н. Определение предмета и субъектов отношений как способы установления объекта преступления. В: *Государство и право*, 2011, №7, с.45-52. ISSN 0132-0769
25. БАБАНИН, С.В. Об'єкт порушення чинних на транспорті правил. В: *Право і суспільство*, 2012, №6, с.137-141. ISSN 2078-3736
26. ОСАДЧИЙ, В.І. Об'єкт транспортних злочинів. В: *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право*, 2012, №3, с.194-201. ISSN 2308-5053
27. ДЕНИСОВИЧ, В.В., МАЙОРОВ, В.И., ПОЛЯКОВА, С.В. Дорожное движение как сфера общественных отношений. В: *Вестник Челябинского государственного университета*, 2015, №17, с.30-37. ISSN 2409-4102
28. Regulamentul Ministerului Sănătății al Republicii Moldova de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale, nr.199 din 27.06.2003 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.170-172.
29. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7
30. БРЪНЗА, С.М. Охрана здоровья личности по уголовному законодательству Республики Молдова. În: *Проблеми реалізації та забезпечення ефективності правових реформ: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науковопрактичної конференції «Актуальна юриспруденція» (м. Київ, 16 червня 2016 року). Тези наукових доповідей*. Київ: АртЕк, 2016, с.116-124. ISBN 978-617-7264-30-8
31. КАТЕРИНЧУК, К.В. *Кримінально-правова охорона здоров'я особи: доктринальні, законодавчі та правозастосовчі проблеми*: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Київ, 2019. 559 с.
32. БЕЗРУЧКО, Е.В. *Преступления, посягающие на безопасность здоровья человека: теоретико-правовое исследование*: Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Ростов-на-Дону, 2018. 450 с.
33. СМІРНОВ, Р.Ю. Здоровье человека как объект уголовно-правовой охраны. В: *Вестник Ярославского государственного университета им. П.Г. Демидова. Серия Гуманитарные науки*, 2010, №3, с.63-66. ISSN 2658-3844
34. КОРЯКИНА, Е.А. *Жизнь человека как объект уголовно-правовой охраны*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Екатеринбург, 2011. 22 с.
35. МИТРОФАНОВ І.І., ЛІНОВ, В.М. *Злочини проти здоров'я людини*. Кременчук: ПП Шербатих О.В., 2017. 328 с.
36. Codul penal al României din 17.07.2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr. 510.
37. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.20 din 08.07.1999 despre practica judiciară cu privire la aplicarea legislației, la examinarea cauzelor penale referitoare la încălcarea regulilor de securitate a circulației sau exploatarea a mijloacelor de transport. [Accesat: 12.07.2020] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=244
38. ДУВАС, С. *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*. București: Universul Juridic, 2008. 312 p. ISBN 978-973-127-122-4

Date despre autor:

Nicolae POSTOVANU, doctorand, Școala doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: nicolae.postovanu.1989@mail.ru

ORCID: 0000-0003-2716-9220

Prezentat la 24.08.2020